

Nr 30.

Godkänd av första kammaren den 25 februari 1919.

Godkänd av andra kammaren den 25 februari 1919.

*Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av **dels** Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa föreskrifter i fråga om förrättandet av val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige under våren 1919, **dels** Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om utsträckande till två dagar av vissa valförrättningar under våren 1919, **dels** ock i anledning av propositionerna inom riksdagen väckta motioner.*

(Konstitutionsutskottets utlåtande nr 9.)

Till Konungen.

Genom en den 24 januari 1919 dagtecknad proposition, nr 36, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden, föreslagit riksdagen att antaga

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 14 saml. Nr 30.

vid propositionen fogat förslag till lag med vissa föreskrifter i fråga om förrättandet av val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige under våren 1919.

Vidare har Eders Kungl. Maj:t genom en den 4 februari 1919 dagtecknad proposition, nr 76, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag angående utsträckande till två dagar av vissa valförrättningar under våren 1919.

I samband med propositionerna har riksdagen behandlat nio i anledning av desamma inom riksdagen väckta motioner.

Riksdagen har ansett sig i ett sammanhang böra till behandling upptaga ifrågavarande kungl. propositioner jämte i anledning av dem väckta motioner.

Vad då först angår en inom andra kammaren väckt motion, vari hemställes, att förrättandet av landstingsmannavalen innevarande år måtte uppskjutas till förra hälften av juni månad, vill riksdagen erinra om att enligt vid 1918 års urtima riksdag träffad överenskommelse så väl landstingsmannavalen som övriga här ifrågavarande val skola förrättas i mars månad och har riksdagen på denna grund icke kunnat bifalla nämnda motion. Riksdagen delar däremot den uppfattning, som i de kungl. propositionerna kommit till uttryck, att särskilda åtgärder böra vidtagas för underlättande såväl av dessa val som av de övriga val, vilka jämlikt övergångsbestämmelserna till lagarna den 23 december 1918 om ändrad lydelse i vissa delar av förordningarna om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862, om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 samt om landsting den 21 mars 1862, skola äga rum under våren 1919. För underlättande av nämnda val har Eders Kungl. Maj:t föreslagit två åtgärder, nämligen utsträckande av tiden för val i kommunerna till två dagar samt sammanförande av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktigevalen, som avse två tidsperioder, till en och samma förrättning. Ett genomförande av dessa åtgärder skulle enligt riksdagens mening i väsentlig grad både för väljare och valförrättare underlätta valhandlingen.

I de motioner, som i anledning av de kungl. propositionerna hava väckts inom riksdagen, hava även framlagts åtskilliga andra förslag avseende att underlätta de kommande valen. I huvudsak yrkas i motionerna bland annat, dels att inom kommun eller valdistrikt å landsbygden val skall kunna förrättas å särskilda lokaler, vilket med nuvarande lagstiftning icke är möjligt, dels att röstning för val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige för båda tidsperioderna bör få äga rum

genom avlämnande av två i samma kuvert nedlagda, eventuellt sammanhängande valsedlar. Riksdagen anser, att åtgärder, avseende att efterkomma dessa önskemål, även skulle vara ägnade att underlätta de kommande valen.

Då såväl båda propositionerna som motionerna hava samma syfte, har riksdagen ansett sig böra till ett lagförslag sammanföra de olika bestämmelser, som riksdagen dels i anslutning till de framlagda förslagen, dels på grund av vad i övrigt förekommit vid riksdagens behandling av frågan, funnit nödigt besluta för vinnande av det önskade ändamålet.

De fördelar, som skulle vinnas genom att vid val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige de röstande skola äga avlämna två valsedlar i ett valkuvert, ligga för öppen dag. Förslaget, att mer än en vallokal användes inom kommun eller valdistrikt å landsbygden, förutsätter, att sådana anordningar vidtagas, att valförrättningen å de särskilda lokalerna förlägges till särskilda dagar; uppställningen av röstlängden i landskommunerna medger i regel nämligen icke, att valet samtidigt hålles på två platser. I Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 36 utsäges, att en sådan anordning icke ansetts tillräddig, då beslut härom icke borde ankomma på stämмоordföranden och anordningen dessutom kunde missbrukas samt tekniska svårigheter med anordnande av dylika ambulatoriska valförrättningar föreläge. Riksdagen beaktar väl dessa synpunkter, men i betraktande av de stora fördelar för väljarna, den ifrågasatta anordningen skulle medföra, anser riksdagen vad i propositionen anförts mot ett anordnande av flera än en vallokal för val i landskommun icke vara av avgörande natur.

En åtgärd, som enligt riksdagens mening är särskilt ägnad att underlätta de kommande valen, är att, enligt vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit, valförrättning utsträcker över mer än en dag. Riksdagen delar den i Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 76 uttalade åsikten, att en utsträckning av valförrättning till två dagar bör göras obligatorisk i folkrikare kommun eller valdistrikt av kommun å landsbygden. I smärre kommuner å landsbygden liksom även i städer och stadsliknande samhällen bör en utsträckning av tiden för valförrättningen åter göras fakultativ. En anhopning av väljare är givetvis i smärre landsortskommuner icke att vänta eller kommer i varje fall icke att förekomma i så stor utsträckning som i större kommuner. I städer och stadsliknande samhällen är en dylik anhopning åter icke av så avsevärd olägenhet för de röstande som fallet är på landsbygden; beträffande valförrättningar i städerna böra dessutom meddelas bestämmelser, som möjliggöra upprättande av flera samtida vallokaler.

Det invånarantal i landskommun eller valdistrikt, som torde för-
anleda obligatorisk utsträckning av tiden för valförrättning till två dagar,
synes riksdagen böra i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts proposition
nr 76 sättas till 3.000.

Ett förläggande av valförrättningen i landskommun till flera lo-
kaler inom kommunen bör göras helt fakultativt. I kommuner, i vilka
samfärdsförhållandena äro av sämre beskaffenhet, kan ett förläggande
av valet till två eller tre särskilda lokaler vara synnerligen önskligt; i
kommuner med goda samfärdsförhållanden kan åter en dylik åtgärd
vara obehöfvig. En bestämmelse av den art, som föreslagits i en inom
andra kammaren väckt motion, att två eller tre vallokaler skulle inrättas,
där de röstande hava mer än en mil till vallokalen, skulle enligt riks-
dagens åsikt icke giva den önskvärda smidigheten åt de ifrågasatta be-
stämmelserna om valförrättnings förläggande till särskilda lokaler.

I allmänhet bör enligt riksdagens mening valförrättning å lands-
bygden icke äga rum i flera lokaler än två för varje kommun eller val-
distrikt av kommun. Där särskilda skäl tala därför, torde emellertid
möjlighet böra beredas, att inom kommun eller valdistrikt upprätta tre
vallokaler. För detta fall måste tydligen valet äga rum å tre skilda
förrättningsdagar.

Bestämmanderätten, huruvida valförrättning å landsbygden skall
inom kommun eller valdistrikt kunna utsättas att äga rum å särskilda
lokaler, synes icke kunna anförtros åt annan än åt ordföranden i veder-
börande kommunal- eller distriktsstämma. I en inom andra kammaren
väckt motion har ifrågasatts att uppdraga bestämmanderätten åt länssty-
relsen, vars beslut i detta fall icke skulle få överklagas; en sådan anord-
ning synes emellertid med den knappa tid, som står till buds, med nödvän-
dighet komma att medföra sådant dröjsmål, att dess genomförande skulle
äventyras. Ett hörande av kommunalstämman eller kommunalnämnden
vore för många fall kanske icke möjligt och skulle alltid medföra tidsutdräkt.

De dagar, under vilka valförrättning skall äga rum, böra där så
ske kan enligt riksdagens mening omedelbart följa varandra. För
det fall, att valförrättning äger rum i särskilda lokaler, är detta tyd-
ligen icke alltid möjligt, enär valförrättaren måste äga tid att resa från
en vallokal till annan. För detta fall synes det böra läggas i hans
hand att förordna, att valförrättning i lokal, som senare användes, icke
skall taga sin början förr än å andra dagen näst efter den, å vilken
förrättningen utsatts att äga rum å lokal, som tidigare under valet an-
vändes.

För att bereda största möjliga antal väljare tillfälle att deltaga i valen torde stadgas, att en av förrättningsdagarna för val av kommunalfullmäktige bör infalla å en söndag. Vid val av landstingsmän är enligt nu gällande lag Marie bebådelsedag i regel valdag; i detta förhållande bör enligt riksdagens mening icke göras ändring.

Skall landstingsmannaval förrättas å två dagar synes i regel den följande dagen eller, om två vallokaler upprättas, den närmast därefter följande dagen böra tagas i anspråk för den fortsatta förrättningen, men möjlighet torde beredas att i detta fall förlägga valet även till dagen närmast före den 25 mars.

Beträffande formerna för de val, som å landsbygden förrättas å flera valdagar, bör enligt riksdagens mening föreskrivas, att valkuverten för varje dag förseglas och insändas till vederbörande myndighet. Försegling av valurnan synes icke vara tillfyllestgörande; särskilt icke i de fall, då valförrättningen förlägges till skilda lokaler. Däremot anser riksdagen icke behöfligt, att föreskrift meddelas därom, att även röstlängden skulle ovillkorligen behöva förseglas. En dylik föreskrift skulle, om den icke uppfylldes, vara en anledning till vals överklagande. Riksdagen förutsätter emellertid, att varje valförrättare kommer att vidtaga betryggande åtgärder för att röstlängden under dess överförande från en vallokal till annan kommer att skyddas för allt ingrepp.

I vissa större städer har magistraten redan med nu gällande lagstiftning infört en anordning, varigenom valkretsarna i stad uppdelats i smärre distrikt med var sin vallokal. Möjlighet härtill beredes av det förhållandet, att röstlängden i städerna är uppställd efter rotar och kvarter. Den enda svårigheten utgöres av, att en väljare, som äger att rösta å viss vallokal inom valkretsen, lagligen är berättigad att utöva rösträtt med fullmakt även i annan vallokal. Denna svårighet upphäves därigenom, att person, som för egen del utövat rösträtt i en vallokal men icke därstädes tillika röstat med fullmakt, på begäran i denna vallokal erhåller ett bevis, att han är berättigad att i även annan vallokal inom valkretsen utöva rösträtt med fullmakt. Sedan genom Eders Kungl. Maj:ts kungörelse den 24 januari 1919 om magistrats i stad fördelning på avdelningar samt sammansättning vid valförrättningar under år 1919 befogenhet givits magistrat att utan hinder av vad däremot stridande må vara föreskrivet i den för magistraten gällande arbetsordning, fördela sig på två eller flera avdelningar ävensom därvid till ledamöter i magistraten förordna jämväl icke lagfarna personer, synes en dylik anordning, varigenom uppenbara fördelar beredas väljarna, kunna åvägbringas även i smärre städer.

Föreskrift torde icke behöva meddelas, att magistrat eller stadsstyrelse, som icke har att sammanräkna valsedlarna, bör för varje dag insända dem till den myndighet, som har att förrätta sammanräkningen. Då i stad valurnan icke behöver flyttas mellan de olika valdagarna och då alltid en judiciell myndighet övervakar valet, synes det vara fullt tillräckligt, att enligt gällande bestämmelser valurnan såsom vid annat uppehåll i valet i vederbörlig ordning förseglas.

Då under våren 1919 flera val under en mycket kort period komma att förrättas, och då stora väljarmassor, vilka förut icke ägt rösträtt och därför icke äro vana att gå till val, komma att deltaga i dessa valhandlingar, synes riksdagen lämpligt för att undvika förväxlingar av valsedlarna, att uppgiften bör få anbringas å dessa om det slag av val för vilket valsedeln är avsedd.

De formulär till valfullmakter, som användas, upptaga ofta endast viss valdag — t. ex. »fullmakt för val av landstingsmän i N. N. kommun Marie bebådelsedag år 1919». Då fullmakter för de val, som skola äga rum i mars, redan torde börjat spridas, böra särskilda föreskrifter meddelas, så att fullmakter av det innehåll, ovan berörts, bliva giltiga för hela valförrättningen.

Såsom redan framgått av vad inledningsvis yttrats, har riksdagen ansett sig böra förorda, att kommunal-, municipal- och stadsfullmäktigevalen under våren 1919, vilka avse två olika tidsperioder, böra ske vid en och samma förrättning, ävensom att därvid valmännen må vara berättigade att i ett valkuvert frambära båda de valsedlar, de äga avlämna.

Till de båda valsedlar, som enligt riksdagens mening böra få nedläggas i ett och samma valkuvert, bör, därest så önskas, kunna få användas ett sammanhängande papper, avdelat i två hälfter genom en lodrätt gående perforerad linje, så att delarna vid sammanräkningen lätt kunna avskiljas från varandra. För att valsedlarna för det ena valet skola kunna skiljas från de valsedlar, som avse det andra valet, måste å de särskilda valsedlarna anbringas en beteckning, vilken av de båda tidsperioderna valsedel avser. Bäst synes detta ske genom anbringande av orden »två år» eller »fyra år» såsom beteckningar å valsedlar för åren 1919—1920 resp. 1919—1922. Såsom anvisning för uppställande av dylika sammanhängande valsedlar har riksdagen vid det av riksdagen antagna lagförslaget bifogat ett exempel på en så beskaffad valsedel.

Godtages den grundsatsen, att vid ovannämnda val två valsedlar skulle kunna inläggas i ett valkuvert, måste vissa från de nuvarande avvikande bestämmelser givas om valsedels ogiltighet. Vid utarbetande av dessa bestämmelser har riksdagen även haft sin uppmärksamhet fäst

på lämpligheten att ändra ett av de allmänna stadganden om ogiltighet av valsedel, som icke direkt beröras av den nya principen om två valsedlar i ett valkuvert. Finnas i ett valkuvert två valsedlar, som innehålla samma tidsbeteckning, borde båda valsedlarna enligt de äldre grundsatserna vara ogiltiga. Om emellertid båda valsedlarna äro fullständigt likalydande och det alltså med fullständig visshet kan fastslås, för vilket val, vilket parti och vilka kandidater den röstande velat avgiva sin röst, synes, vid det förhållandet, att valman har rätt att vid detta val i valsedel inlägga två valsedlar, endast den ena sedeln böra anses ogill.

Enligt gällande bestämmelser äger valman att vid val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige å valsedel upptaga endast två namn utöver det antal valet avser; de två sista namnen å valsedeln anses avse endast suppleantval. Där valmännen, såsom vid kommunalfullmäktigeval ofta torde bliva händelsen, komma att gå fram med gemensam lista, kan ovannämnda regel lätt föranleda att antalet suppleanter blir otillräckligt. Då någon grund numera icke torde finnas, varför å valsedlar till kommunal-, municipal- och stadsfullmäktigeval endast skulle få upptagas ett begränsat antal namn, synes ovan anförda inskränkande bestämmelser i den ifrågasatta lagstiftningen rörande instundande val kunna upphävas.

Enligt vad riksdagen inhämtat, torde det icke bliva ovanligt, att samma personer komma att uppsättas å valsedlar för såväl den längre, som den kortare tidsperioden. Särskilda regler, huru bör förfaras vid sammanräkningen för att icke en och samma person skall bliva vald för såväl den längre som den kortare tidsperioden, måste därför meddelas.

Enligt den valkretsindelning, som kommer att tillämpas vid det blivande stadsfullmäktigevalet i Stockholm, komma vid nämnda val att därstädes förefinnas två valkretsar, där antalet fullmäktige icke är jämnt (i den ena 19, i den andra 23). Under förberedelserna till valet har uppmärksamats, att i följd härav, med tillämpning av övergångsbestämmelserna i lagen den 23 december 1918 om ändrad lydelse i vissa delar av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862, endast 49 fullmäktige skulle komma att utses för två år och 51 för fyra år. Detta strider tydligen mot grunderna för § 17 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm och kommer dessutom att för all framtid omöjliggöra tillämpningen av denna §. Svårigheten kan avhjälpas medelst en bestämmelse analog med oförmälda § 17.

Genom de av riksdagen antagna bestämmelserna om möjlighet till fördelande på flere efter varandra följande dagar av valen till kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän under våren 1919 skulle svårigheter uppstå att inom mars månad medhinnas samtliga i

övergångsbestämmelserna till lagarna den 23 december 1918 föreskrivna val. Några dagars uppskov med vissa val blir därför nödvändigt. Att uppskjuta landstingsmannavalen till början av april månad synes emellertid icke behöfligt, då dessa val även med tre förrättningsdagar böra hinna avslutas inom mars månad. Icke heller stadsfullmäktigeval är det lämpligt att uppskjuta, då nuvarande stadsfullmäktiges mandattid utgår den 31 mars. Däremot synas kommunal- och municipalfullmäktigevalen utan olägenhet kunna få förrättas några dagar in i april; riksdagen har ansett, att tillräcklig frist beredes, om det föreskrives att dessa val behövde förrättas först inom de första sex dagarna i april månad.

Enligt vad riksdagen inhämtat läser Eders Kungl. Maj:t komma att utfärda vissa anvisningar till ledning vid valen och vill riksdagen uttrycka önskvärdheten därav att i desamma införas formulär för valprotokoll, som vid de olika valen skola uppsättas.

Under återopande av vad sålunda anförts, får riksdagen anmäla, att riksdagen, som icke kunnat i oförändrad form bifalla de i Eders Kungl. Maj:ts förevarande propositioner innefattade lagförslag, i anledning av sagda propositioner samt de inom riksdagen i ärendet väckta motioner för sin del antagit följande:

Lag

med vissa föreskrifter i fråga om val under våren 1919 av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän.

Härigenom förordnas, att följande skall såsom tillägg till gällande bestämmelser utan hinder av vad lag eller författning innehåller här emot stridande lända till efterrättelse.

I.

Allmänna föreskrifter.

1 §.

Den valförrättning, som under våren 1919 skall i landskommun företagas för utseende av kommunalfullmäktige, skall i kommun, vars

invånarantal den 1 januari 1918 översteg 3,000, med de i 3 och 4 §§ angivna undantag utsättas att äga rum å två på varandra följande dagar, av vilka den ena skall vara en söndag.

I sådan kommun varde ock med nyss angivna undantag den valförrättning, som skall under våren 1919 försiggå för utseende av landstingsmän, utsatt att äga rum, förutom å den i § 5 mom. 2 c) i förordningen om landsting den 21 mars 1862 åsyftade dag, jämväl å dagen närmast efter eller, efter vederbörande stämмоordförandes beprövande, närmast före sagda dag.

Är för val, varom ovan sagts, kommun indelad i särskilda valdistrikt, skola stadgandena i denna § i stället äga tillämpning å varje särskilt valdistrikt, vars invånarantal den 1 januari 1918 översteg 3,000.

Föreskrifterna i denna paragraf hava icke, i annat fall än som i 8 § sägs, avseende å köping, som bildar egen kommun.

2 §.

I fall, som i 1 § avses, skall valförrättningen äga rum å det ställe, där kommunal- eller distriktsstämma vanligen hålles. Endera förrättningsdagen må valet dock äga rum å tillgänglig lokal inom annan del av kommunen eller distriktet, därest ordföranden i vederbörande kommunal- eller distriktsstämma med hänsyn till samfärdsförhållandena eller andra orsaker inom kommun eller distrikt prövar detta erforderligt.

3 §.

Utsätter ordförande i kommunal- eller distriktsstämma valförrättning att äga rum å annan lokal än den sedvanliga stämmolokalen, äge han jämväl, där förhållandena så påkalla, förordna, att valförrättning å lokal, som senare användes, icke skall taga sin början förrän å andra dagen efter nästföregående förrättningsdag, dock att endera förrättningsdagen, på sätt i 1 § första stycket stadgas, skall vara en söndag. Tager val av landstingsmän på grund av stadgandet i 1 § andra stycket sin början den 24 mars, skall det fortsättas den 25 mars.

4 §.

Där synnerliga skäl därtill äro, må beträffande kommun eller distrikt, som i 1 § avses, ordföranden i kommunal- eller distriktsstämma utsätta valförrättningen att äga rum jämväl å en påföljande tredje för-

rättningsdag å tillgänglig lokal inom sådan del av kommunen eller distriktet, där förrättning icke å första eller andra förrättningsdagen skall hållas.

Utsättes valet jämlikt denna paragraf att äga rum jämväl å en tredje förrättningsdag, äga föreskrifterna i 3 § tillämpning.

5 §.

Valman vare oförhindrad att avgiva sin röst, vilken av de för valet utsatta förrättningsdagar han helst önskar, å den för denna dag bestämda lokalen.

6 §.

I den kungörelse, som angående valförrättningen utfärdas, skall tydligt angivas, vilka dagar förrättningen skall hållas samt å vilken lokal förrättningen skall för varje särskild förrättningsdag äga rum. I kungörelsen skall ock meddelas innehållet av 5 § av denna lag.

7 §.

Vad i gällande lag föreskrives om de tider på dagen, under vilka valförrättning, som ovan omförmäls, skall minst fortgå, skall äga tillämpning med avseende å var och en av de dagar, å vilka enligt 1—4 §§ förrättning, som där avses, kommer att äga rum.

Å var särskild valdag skola, sedan valmännen avlämnat sina röster, valkuverten uttagas ur valurnan och öppnade räknas. Sedan därefter i det protokoll, som skall vid förrättningen föras, antecknats antalet valkuvert, inläggas dessa i ett hållfast omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill. De sålunda åsatta sigillen skola jämväl i protokollet avtryckas.

Sedan valprotokollet för dagen upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, avslutas förrättningen för dagen.

För varje förrättningsdag insände ordföranden ofördröjligen till vederbörande myndighet omslaget med valkuverten.

Samtidigt, med valkuverten för sista förrättningsdagen insände han samtliga protokoll för valet.

Varje försändelse skall, om allmänna posten därvid anlitas, assureras.

8 §.

På vederbörande stämмоordförande ankomme att förordna, huruvida den ovan i 1 § stadgade utsträckning av tiden för valförrättning skall äga rum vid val under våren 1919 av kommunalfullmäktige eller landstingsmän i köping, som bildar egen kommun, samt i sådan landskommun eller valdistrikt av landskommun, som den 1 januari 1918 icke uppnått ett invånarantal av 3,000.

Finnes sådan utsträckning böra äga rum, skall i tillämpliga delar gälla vad ovan i 2, 3, 5, 6 och 7 §§ stadgas.

Vid val av municipalfullmäktige under våren 1919 äge vederbörande stämмоordförande förordna, att den i 1 § stadgade utsträckning av valet skall äga rum, och gälla i sådant fall i tillämpliga delar vad ovan i 5, 6 och 7 §§ föreskrives.

9 §.

Vid de valförrättningar, som under våren 1919 skola äga rum i stad för utseende av stadsfullmäktige eller landstingsmän, äge magistraten eller, där magistrat icke finnes, den för staden särskilt tillsatta styrelse förordna, att valet samtidigt skall äga rum å flera lokaler, avsedda för särskilda delar av staden eller av valkrets i staden. Därvid skall magistrat eller stadsstyrelse vidtaga sådan anordning, att valman, vilken enligt förordnande som ovan sagts äger rösträtt i viss vallokal, icke betages sin rätt att med fullmakt utöva rösträtt i annan vallokal inom staden eller valkretsen.

Magistrat och stadsstyrelse äge även befogenhet att utsträcka val, som i denna paragraf avses, att hållas under två på varandra följande dagar. Förordnar magistraten eller stadsstyrelsen om sådan utsträckning av val, gälla i tillämpliga delar vad ovan i 5 och 6 §§ samt i 7 § första stycket stadgas.

10 §.

Å valsedel, som användes vid något av de i denna lag avsedda val, må genom utsättande av ordet »kommunalfullmäktige», »municipalfullmäktige», »stadsfullmäktige», »landstingsmän» eller på annat liknande sätt meddelas uppgift om det slag av val, för vilket valsedeln är avsedd. Sådan uppgift skall icke anses tillhöra å sedeln förekommande parti-beteckning.

Om annan jämväl i denna lag omnämnd särskild beteckning å valsedlar gives föreskrift i 13 §.

11 §.

Fullmakt att utöva rösträtt vid ifrågavarande val skall, där den enligt sin lydelse äger giltighet för dag, å vilken valförrättningen äger rum, anses gälla även å annan dag under samma förrättning.

Skulle fullmakt enligt sin lydelse äga giltighet för kommunalfullmäktige- eller municipalfullmäktigeval, vilket jämlikt övergångsbestämmelserna till lagen den 23 december 1918 om ändrad lydelse i vissa delar av förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 skulle förrättas under mars månad men vilket jämlikt 16 § av denna lag uppskjutes till april månad, anses den äga giltighet även för val under sistnämnda månad.

II.

Särskilda föreskrifter angående sammanförande av vissa val m. m.

12 §.

De val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige, som komma att förrättas under våren 1919, skola för de båda grupperna av fullmäktige, vilka skola utses för olika tidsperioder, äga rum vid en och samma förrättning.

13 §.

Önskar valman vid i 12 § omnämnd valförrättning utöva rösträtt beträffande båda de tidsperioder, valet avser, skall han i ett och samma valkuvert inlägga två valsedlar, en för vardera av nämnda tidsperioder. Till dessa valsedlar må även kunna användas ett sammanhängande papper, avdelat i två hälfter genom en lodrätt gående perforerad linje, så att delarna lätt kunna avskiljas från varandra.

Å valsedel, vilken vid valförrättningen kommer till användning, skall genom anbringande av orden »Två år» eller »Fyra år» utmärkas den tidsperiod, som med sedeln avses, vid äventyr att densamma eljest bliver ogill. Nyssnämnda tidsbeteckning skall icke anses tillhöra å sedeln förekommande partibeteckning.

Finnas i ett valkuvert tre eller flera valsedlar, vare de alla ogilla. Innehåller ett valkuvert två valsedlar, som äro till innehållet lika lydande, skall endera valsedeln förklaras ogill; innehålla valsedlarna samma tidsbeteckning men skilja sig i något hänseende beträffande sitt innehåll i övrigt, vare de bägge ogilla. Ej må den omständighet, att i ett valkuvert endast en sedel finnes, föranleda, att sedeln anses ogill.

14 §.

Valman vare vid kommunal-, municipal- och stadfullmäktigeval under våren 1919 oförhindrad att å valsedel upptaga det antal namn, han önskar. Av namnen anses så många från början räknat, som motsvara antalet fullmäktige, avse själva fullmäktigevalet och de övriga allenast valet av efterträdare åt avgången fullmäktig. Har å valsedeln medelst en linje avskilts ett mindre antal namn från början räknat, anses dock allenast de sålunda avskilda främsta namnen avse själva valet.

15 §.

I fråga om sammanräkningen av de vid valen avgivna röster iaktages, att sammanräkning först sker för den grupp av fullmäktige, som skall utses för den längre tidsperioden, och därefter för den grupp av fullmäktige, som skall utses för den kortare tidsperioden.

Finnes vid sistnämnda sammanräkning valsedel upptaga namn å någon, som redan erhållit plats vid valet för den längre tidsperioden, skall sådant namn anses såsom obefintligt.

16 §.

Förrättning för val av kommunal- eller municipalfullmäktige må, utan hinder av vad i övergångsbestämmelserna till lagen den 23 december 1918 om ändrad lydelse i vissa delar av förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 stadgas därom, att valen skola ske före utgången av mars månad 1919, utsättas att äga rum även inom de första sex dagarna av påföljande april månad.

17 §.

Vid valet av stadsfullmäktige i Stockholm våren 1919 skall hälften av hela antalet fullmäktige utses för vardera av de båda tidsperioder, valet skall avse. Med iakttagande härav äge magistraten att för valkrets, där hela antalet fullmäktige icke är jämnt, bestämma, huruvida det antal, som är närmast över eller närmast under hälften, skall utses för den ena eller den andra tidsperioden.

18 §.

Anslag om vad vederbörande valmän hava att i de i 13 § av denna lag avsedda hänseenden iakttaga bör finnas anbragt i vallokalen.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 1919.

Bilaga.

Exempel på sammanhängande valsedlar, avsedda att användas vid val av kommunalfullmäktige (respektive municipal- och stadsfullmäktige) under våren 1919.

Kommunalfullmäktige.		Kommunalfullmäktige.
Två år.		Fyra år.
<i>Gemensamma listan.</i>		<i>Gemensamma listan.</i>
	(Perloering)	

Stockholm den 25 februari 1919.

Med undersåtlig vördnad.